

ונראה דהמן לא הי' במצות מחיקה דאחרי שנעשה עבד פקע הימנו יחסו לעמלק ולזכרו וראיתי למע"כ ולחותנו הגזיל בכלי חמדה שמפללים בזה משום עבד אין לו חיים, לא ידעתי למה לכם כל זה הלא פשוט הוא דעכ"ם שנעשה עבד ג"כ כקטן שנולד דמי, וכמו דגם בו אין מצות מחיקה משום דקטן שנולד דמי, ה"נ בעבד, ומה דאומר במכילתא את זכר עמלק זה המן פשוט דלאו להמן בעצמו מתכוין אלא לכל זרעו דאולי הם ל"ה עבדים שנולדו קודם שנעשה עבד.

ולא עוד אלא דנראה דמפני זה קנה מרדכי את המן לעבד (ונראה דכן עשו שאר הצדיקים שבדור ומרדכי ביותר לתקן פגמו של זקינו שאול המלך דמפני שרצו לקיים מצות מחיקה והיו יראים מן המלכות, ותחכמו לקנותם לעבדים ונפסק בזה גזעם של עמלק בהם, שעשו אותם כקטן שנולד והי' מזה ראש לאידך גיסא (דלא כמ"ש מע"כ שליט"א), דיסוד מחיקת עמלק הוא שלא יהי' עמלק בעולם לא עצם ההריגה ואין נ"מ אם בדריגה אם בעשותם לקטן שנולד.

גם י"ל אפי' אם נימא דהמכילתא דאומר זכר עמלק זה המן מכוין להמן עצמו, דהנה במכילתא שם אומר דכשאמר לדוד בן איש גר עמלקי נזכר מה שנאמר למשה שלא יקבלו גרים מבית עמלק, וכבר תמוז מהא דבני המן למדו תורה בבני ברק, ונראה דאדרבה מזה עצמו מוכח שמקבלים גרים דהרי הוא אומר בן איש גר עמלקי שאביו הי' גר ואיך יתכן זה להיות הא שאול הברית כל העמלקים ולא נשאר אלא אגג שבא באותו לילה על השפחה, וכל משך זמן מלכותו של שאול אינו אלא שתי שנים ואיך אפשר בהמשך שתי שנים יהי' בן איש גר עמלקי על כרחך שאביו נתגייר מכבר ומדוע לא הרגו שאול אלא ברור שאעפ"י שלכתחילה אין מקבלים גרים מעמלק מפני שתיכף שיודעים שזה מגזע עמלק חלת המצוה דלהכריתו ולא לשהותו עד שיתגייר, אבל אם נתגיירו נתגיירו.

ומה שהרגו דוד הוא מפני דכיון דכל הטעם דגירות הוא משום דהי' כקטן שנולד, הרי זה דוקא כשהגר הזה אינו מונה עצמו על זרעו של עמלק ואינו מכריז על עצמו כי עמלקי הוא, הא כשמונה עצמו על עמלק על כגון דא נאמר במכילתא שלא יהי' לעמלק נין ונכד ולא הגר עמלקי הלזה, ששאול המלך שאל לו מי אתה והשיבו עמלקי אנכי כאלו שמח לאידו של שאול ונוקם נקמת עמו העמלקים, וכן לדוד התפאר בן איש גר עמלקי, ענה לו דוד דמך על ראשך כי פיך ענה בך שאתה נין ונכד דעמלק, והרמב"ם פ"ח מסנהדרין אומר דדוד הרג לגר עמלקי בהודאת פיו הוראת שעה היתה או מדין מלכות אין זה נגד ד' המכילתא שאומר שהרגו בשביל שהוא עמלק דגם זה שהודה שהוא מגזע עמלק הוי כהודאת עצמו.

וכמו כן בהמן מרדכי קנה אותו כדי להפקיע ממנו זכר עמלק ואח"כ שנתגדל והכריז על עצמו בן המדתא האגגי נתחייב שוב במחיקה למחוק זכר עמלק זה המן.

ובעיקר הערת מע"כ, הנה אחרי שבא סגורב ובלבל כל העולם כולו לא ידעו שהמן מגזע עמלק רק רות"פ דמגלה, גילה כי הי' בן המדתא האגגי, אבל מקודם דלא ידעו מזה לא הי' עליו מצות מחיקה.

הכניסה, ואז יש חשש, דהרי בני הכפרים רואים שגם בני עיירות קוראים אז (ואם לבני עיירות עצמן ליכא חשש כאשר אמרתי מכבר דהרי רואים שלא התחילו לדרוש בה' פסח אבל לבני הכפרים יש חשש), אך לפי ד' הפוסקים שמקדימין תענית אסתר ליום חמישי, גם זה אינו חשש דיראו בני הכפרים שמרבים בסליחות ומתענים וידעו שלא לחשוב מפורים דידעו דאין תענית בפורים, אולם עדיין יש חשש בכפרים הסמוכין למוקפין רחוק ממיל ואינם נראים לו, דהא כיון דהם מפורים גם אם באים לכרך אחר גה"ח קורין ב"ה, ולדידו שפיר יש חשש דחמץ גם בנכנסין דממה שאין בני הכרך קורין עמהם בלא"ה אין רא' להם דמידע ידעי שאין קורין ביום א' עם המוקפין.

אלא דבזה נבוא לחשבון, אם חל י"ד בשני הרי גם בני הכפרים קוראים בשני דטפי מ"א לא תיקנו, ואם חל בשלישי הרי יהי' יום שני דהיינו יום הכניסה תענית אסתר ויראו שבני המוקפין מתענין וידעו שאו אין פורים גם לבני הפרושים, ואם יחול ברביעי באמת לא יקדימו ליום שני רק ליום השלישי דהוא יום התענית ושוב ליכא חשש, (דמה שאמרו במתני' חל ברביעי מקדימין ליום הכניסה דהיינו ליום שני ולא אמרו ליום שלישי כק' הפר"ח וקרוב נתנאל, כבר תירצנו משום דסתם מתני' כר"מ דס"ל בר"ה (מט, ב) לא בטלה מג"ת ויום י"ג יום ניקנור הוא כסוגיא דתענית (יח, ב), ואם יחול בחמישי הרי מיוה"כ ליוה"כ לא מקדימין, ואם יחול בששי הרי יום חמישי תענית אסתר וכן הוא גם אם חל בשבת וחל בא' בשבת, נמצא דגם לכפרים הסמוכין למוקפין ליכא חשש.

אלא דכ"ז אם נימא בטלה מג"ת, אבל אם לא בטלה מג"ת, הרי לא יתענו ב"ה, נמצא דעכ"פ בחל בשלישי בשבת דמקדימין ליום י"ג דאין מתענים אז, או שחל בששי בשבת דיום חמישי הוא יום י"ג דאין מתענין אז בזה איכא חשש.

משו"ה י"ל דר"י ברי" ס"ל לא בטלה מג"ת משו"ה שפיר איכא חששא דחמץ עכ"פ לבני הכפרים הסמוכין למוקפין וכשבטלו ההקדמה להם בטלו לכל בני הכפרים, דאי הא לא קיימא הא, ור"י ס"ל בטלה מג"ת וליכא חששא דחמץ, דוק בזה היטב כי הוא נכון מאד בעזה"י, והארכתי עוד בזה.

סימן כא

בענין מרדכי שקנה את המן לעבד ובמצות מחיקת עמלק

ב"ה, חודש ניסן תרצ"ה.

להרב... מוהר"ר יצחק יוסף זילבערבערג שליט"א נכד הו"ר זצ"ל.

בנוגע להערתו איך קנה מרדכי את המן לעבד והחי' אותו ולא קיים בו מצות מחיקת עמלק, הנה לשיטת הסמ"ג המובא בהגהות מיומניות פ"ה דמלכים דעשה דמחה תמחה הוא רק אחרי הכיבוש דכתיב והי' בהניח וגו' נחא כי קשיא אליבא דהרמב"ם ז"ל מצוה קפ"ז דנוהג בכל דור כל זמן שנמצא מזרע עמלק מצוה להכריתו.